

Działalność Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych jako wsparcie rozwoju polskiego rolnictwa w latach 1918-2018

prof. dr hab. Stanisław Krasowicz
IUNG-PIB w Puławach

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach jest jednym ze spadkobierców i kontynuatorów tradycji Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych. Jubileusz 100-lecia niepodległości skłania do spojrzenia na rolę Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych we wspieraniu polskiego rolnictwa.

W polskim rolnictwie w okresie 100 lat dokonały się ogromne zmiany. Do zmian i postępu technologicznego w polskim rolnictwie w okresie 1918-2018 w sposób znaczący przyczyniły się nauki rolnicze, w tym również działalność Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych. Działalność Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych wpisuje się w historię 100 lat Niepodległej Polski. Należy jednak pamiętać, że tradycje wspierania rozwoju rolnictwa w Puławach wykraczają poza okres 1918-2018. Sięgają one bowiem okresu działalności rodziny książąt Czartoryskich w latach 1731-1832.

W kreowaniu postępu w rolnictwie na ziemiach polskich istotną rolę odegrał też Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Nowej Aleksandrii (ówczesna nazwa Puław) działający w latach 1869-1914. Właśnie w Puławach 125 lat temu powstała i w świecie samodzielna Katedra Gleboznawstwa. Od roku 1871 prowadzone są też badania agrometeorologiczne.

W 1917 r. jeszcze w okresie I wojny światowej, na terenie pod okupacją austriacką, w Puławach został powołany Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego. W roku 1918 placówka ta rozpoczęła działalność. Natomiast po wojnie polsko-bolszewickiej w roku 1921 zmieniono nazwę instytutu na Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego (PINGW). PINGW był jedynym instytutem rolniczym w Polsce, posiadającym swoje jednostki organizacyjne na całym terenie ówczesnej Rzeczypospolitej. Prowadził badania rolnicze, przyrodnicze, a także organizacyjno-ekonomiczne na terenie całej Polski. Ważnymi wyznacznikami zadań dla PINGW były: stan aktualny polskiego rolnictwa, zróżnicowanie rolnictwa jako dziedzictwo zaborów, konieczność zniwelowania dysproporcji w poziomie kultury rolnej i warunków życia ludności wiejskiej, dążenie do dostosowania polskiego

rolnictwa do standardów krajów europejskich, stworzenie możliwości eksportu produktów rolnych na rynki światowe.

Pracownicy PINGW byli też świadkami wydarzeń historycznych związanych z wydarzeniami dziejowymi. W piątek 13 sierpnia 1920 r. marszałek Józef Piłsudski przybył do Puław. Tymczasowa Kwatera Główna Naczelnego Wodza mieściła się w Państwowym Instytucie Gospodarstwa Wiejskiego (PINGW). Sam Józef Piłsudski zamieszkał w prawym skrzydle pałacu u państwa Zofii i Stanisława Golińskich. Natomiast Sztab Naczelnego Wodza prowadził narady w sali kolumnowej Biblioteki PINGW (przy wielokątnym stole zachowanym do dziś). Tego samego dnia o godz. 10.00 w Irenie koło Dębłina Marszałek spotkał się na odprawie z gen. gen. Leonardem Skierskim i Edwardem Rydzem-Śmigłym. Omówiono na niej plan operacji przeciwko wojskom bolszewickim oraz związane z nią niebezpieczeństwa. Następnie Józef Piłsudski wyruszył na inspekcję oddziałów tworzących grupę uderzeniową, oddanych mu do dyspozycji jako Naczelnego Wodza.

Rolę PINGW charakteryzują ważniejsze zapisy Statutu ukazujące jego misję. Dowodem tego jest § 2. Zadaniem Instytutu jest: naukowe rozwiązywanie zagadnień, mających szczególne znaczenie dla akcji państwowej w zakresie rolnictwa; prowadzenie prac, mających znaczenie dla potrzeb rolnictwa polskiego; udzielanie pomocy w dziedzinie naukowo-badawczej władzom samorządowym, społecznym organizacjom rolniczym, zakładom naukowym i doświadczalnym oraz osobom, pracującym naukowo w dziedzinie gospodarstwa wiejskiego; prowadzenie prac i badań naukowych w zakresie gospodarstwa wiejskiego w celu wszechstronnego rozwoju wiedzy i nauki rolniczej.

W latach 1937-1939 w ramach PINGW funkcjonowały następujące wydziały: Gleboznawczy, Rolniczy, Ogrodniczy, Chorób i Szkodników Roślin, Produkcji Zwierzęcej, Weterynaryjny, Ekonomiki Drobnych Gospodarstw Wiejskich. W ramach wydziałów działały działy i pracownie. Struktura organizacyjna PINGW podlegała wielu zmianom. Istniejące wydziały stały się w późniejszym okresie podstawą odrębnych instytutów. Pracownicy PINGW w latach 1939-1944 stali się na mocy decyzji władz niemieckich pracownikami Rolniczego Zakładu Badawczego Generalnego Gubernatorstwa. Ich postawę charakteryzują słowa M. Strzemskiego. „Wielu pracowników PINGW i przyłączonych do Puławskiego Instytutu bratnich placówek rolniczych starało się nie zmarnować czasu. W czasie okupacji powstało wiele cennych rozpraw naukowych. Ujawnianie wyników badań wobec Niemców odbywało się zawsze według pewnych reguł. Zatajano mianowicie wszystkie te wyniki,

których praktyczne wykorzystanie mogłoby się przydać okupantowi w ciągu najbliższych lat. Starano się również nie ujawniać poważniejszych fragmentów osiągnięć teoretycznych, które nauka niemiecka mogłaby sobie przywłaszczyć”.

Za ważniejsze obszary działalności PINGW wspierające doradztwo i praktykę rolniczą w latach 1918-1950 uznać należy: gleboznawstwo i kartografię gleb, agrometeorologię, mikrobiologię rolniczą, chemię rolną i nawożenie, uprawę roli, gospodarkę na trwałych użytkach zielonych, hodowlę roślin (odmiany Puławskie), hodowlę zwierząt (rasa puławska, gołębska), zootechnikę, ocenę pasz i żywienie zwierząt, weterynarię, warzywnictwo – ogrodnictwo, ekonomikę rolnictwa, rachunkowość rolną, doświadczalnictwo rolnicze.

Główne kierunki i formy oddziaływania PINGW wspierające doradztwo i praktykę rolniczą w latach 1918-1950 to: wdrażanie postępu w rolnictwie, współpraca z „ziemianami i włościanami”, a także z izbami rolniczymi, podnoszenie poziomu wiedzy z zakresu rolnictwa, uwzględnianie specyfiki regionalnej rolnictwa oraz różnorodności gospodarstw, dostarczanie najnowszej wiedzy rolniczej, wynikającej z prowadzonych badań, wykorzystanie zakładów doświadczalnych jako gospodarstw modelowych i ognisk kultury rolnej, przewyższanie zacofania polskiej wsi.

Po II wojnie światowej „PINGW jako całość odegrał doniosłą rolę w powstaniu szkolnictwa wyższego i w ogóle nauk rolniczych w Lublinie i Wrocławiu oraz za sprawą prof. dr hab. Bolesława Świętochowskiego przyczynił się do utworzenia szkoły naukowej w zakresie uprawy roli, która dała początek nowym dyscyplinom nauk rolniczych”.

Historia Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych to również historia Biblioteki Puławskiej. Według ostatniego sprawozdania z 1911 r. (stan na 1.01.1912) biblioteka liczyła 28 000 dzieł (79 000) wol. Pospieszna ewakuacja w 1915 r. nie pozwoliła na wywiezienie księgozbioru, jak również innych pomocy naukowych Instytutu. W czasie działań wojennych biblioteka nie poniosła większych strat.

W 1950 roku z dawnego PINGW powstały: Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Puławach, później w Warszawie (Radzikowie), Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, Instytut Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach, Instytut Ochrony Roślin w Poznaniu (z ekspozyturą w Puławach), Instytut Sadownictwa w Skierniewicach, Instytut Zootechniki w Krakowie, Instytut Mechanizacji i Elektryfikacji Rolnictwa w Warszawie, Instytut Ekonomiki Rolnej w Warszawie, Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie, Centralna Biblioteka Rolnicza w Warszawie z Oddziałem

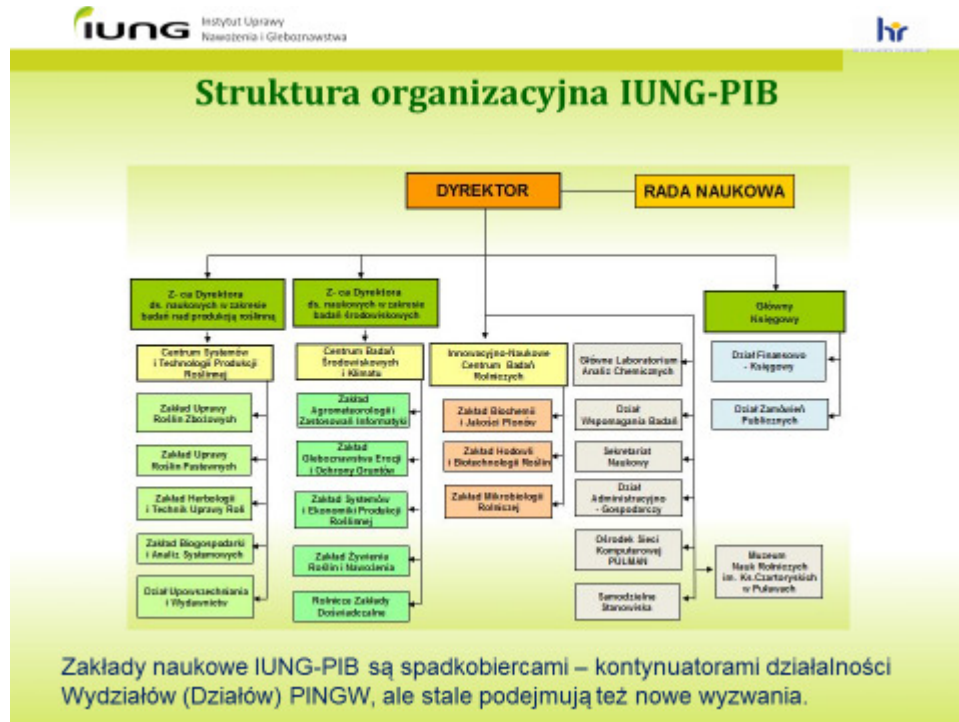
w Puławach. PIWet – usamodzielniał się wcześniej. Oprócz tego powołano Centralny Instytut Rolniczy w Warszawie. Jego zadaniem była koordynacja działalności wszystkich instytutów, prowadzenie kompleksowych prac własnych w niektórych dziedzinach.

W 1945 r. miało miejsce powołanie dekretem ministra rolnictwa i reform rolnych Państwowego Instytutu Weterynaryjnego (PIWet), przemianowanego w 1955 r. na Instytut Weterynarii (Iwet). Do nazwy pierwotnej wrócono zgodnie z nowym statutem Instytutu, otrzymanym w 1995 r. Podstawy do powołania Państwowego Instytutu Weterynaryjnego stworzył dr Kazimierz Zagrodzki (1881-1941), do 1939 r. kierownik Wydziału Weterynarii PINGW. Dzięki jego staraniom już w 1937 r. uzyskano fundusze na zapoczątkowanie i znaczne zaawansowanie – do stanu surowego – budowy obecnej siedziby Instytutu w Puławach.

Współcześnie główne kierunki działalności PIWet-PIB to: diagnostyka, profilaktyka, zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt, a zwłaszcza zoonoz, nadzór nad bezpieczeństwem żywności zwierzęcego pochodzenia i paszami; prowadzenie krajowych laboratoriów referencyjnych (KLR) w zakresie diagnostyki niektórych chorób zakaźnych oraz wykrywania pozostałości substancji szkodliwych w żywności zwierzęcego pochodzenia i paszach; monitorowanie obecności czynników zakaźnych i czynników zoonotycznych w populacji zwierząt, żywności zwierzęcego pochodzenia, środkach żywienia zwierząt; monitorowanie pozostałości leków, hormonów, substancji toksycznych, metali ciężkich, dioksyn, pierwiastków radioaktywnych w żywności zwierzęcego pochodzenia i środkach żywienia zwierząt; badania przedrejestracyjne leków weterynaryjnych, preparatów diagnostycznych; opiniowanie dossier leków weterynaryjnych; opracowywanie ekspertyz, opinii dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz dla Inspekcji Weterynaryjnej; kształcenie podyplomowe, szkolenia specjalistyczne dla lekarzy weterynarii. Okres 1950-2018 w którym miało miejsce samodzielne funkcjonowanie instytutów wyłonionych z PINGW to: okres długi, obfitujący w wydarzenia i zmiany; opisywany i oceniany przez każdy z Instytutów oddzielnie z okazji różnych jubileuszy, jednocześnie okres kształtowania współpracy i szacunku dla wspólnych tradycji historycznych.

Jako jeden ze spadkobierców PINGW Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy odnosi się z szacunkiem do tradycji nauk rolniczych także sięgających instytutu z rosyjskim językiem wykładowym, ale jednocześnie podejmuje nowe

wyzwania. Obecnie IUNG-PIB to: 11 zakładów naukowych i nowoczesna baza badawcza oraz 11 rolniczych zakładów doświadczalnych (RZD) zlokalizowanych w różnych regionach Polski.

Na działalność IUNG znaczący wpływ mieli dyrektorzy, którymi byli: prof. dr hab. Anatol Listowski 1950-1968; prof. dr hab. Stanisław Nawrocki 1968-1991; prof. dr hab. Marian Król 1991-1995; prof. dr hab. Seweryn Kukuła 1995-2010; prof. dr hab. Wiesław Oleszek 2010-.

Kadencje poszczególnych Dyrektorów to ważne etapy rozwoju IUNG, a także twórcza kontynuacja i stałe wzbogacanie dokonań poprzedników (zespołów naukowych). Główne kierunki badań IUNG są następujące: gleboznawstwo i kartografia gleb; badania agrometeorologiczne, nawożenie i gospodarka nawozowa; tematyka uprawy roli i gospodarki płodozmianowej, uprawa zbóż, roślin pastewnych, roślin energetycznych, biogospodarka; organizacja i ekonomika produkcji roślinnej; regulacja zachwaszczenia upraw rolniczych; hodowla i uprawa chmielu oraz tytoniu; wybrane zagadnienia z mikrobiologii rolniczej i biochemii (fitochemii).

Ogólnie można stwierdzić, że działalność IUNG-PIB to badania środowiskowe i technologiczne. Struktura działalności IUNG-PIB jest wyznaczana przez różne źródła finansowania. Składają się na nią:

- program działalności statutowej;
- programy wieloletnie;

- ✚ projekty w ramach UE;
- ✚ projekty badawcze, krajowe, zagraniczne;
- ✚ monitoringi na poziomie kraju: suszy, skażenia gleb, wód i powietrza;
- ✚ oceny stanu agrochemicznego gleb;
- ✚ wyznaczanie ONW, OSN, OPR;
- ✚ ocena skutków WPR.

Osiągnięcia IUNG są efektem badań środowiskowych i technologicznych. Kierunki badań środowiskowych w ujęciu historycznym to:

1. Rozpoznanie i ocena przyrodniczych warunków produkcji rolnej;
2. Opracowanie zasad i metod ochrony gleb oraz rekultywacja gruntów;
3. Określenie roli drobnoustrojów w kształtowaniu żyzności gleby;
4. Rozpoznanie stanu agrochemicznego gleb kraju oraz opracowanie zasad i technik nawożenia;
5. Opracowanie systemów uprawowych efektywnych ekonomicznie i zwiększających żyzność gleby;
6. Ocena wpływu działalności człowieka na środowisko, wyznaczanie obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) i obszarów problemowych rolnictwa (OPR);
7. Racjonalne wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej, wdrażanie koncepcji biogospodarki.

Główne etapy badań agrotechnicznych IUNG w ujęciu historycznym to:

- I. Charakteryzujący się opracowaniem podstawowych zaleceń agrotechnicznych dla roślin uprawy polowej publikowanych w formie wydawanych cyklicznie „Zaleceń Agrotechnicznych IUNG” (poczynając od lat 50.);
- II. Wyróżniający się opracowaniem i upowszechnianiem kompleksowych technologii produkcji zbóż i roślin pastewnych (lata 70 i 80.);
- III. Przypadający na lata 90., cechujący się dostosowaniem technologii do wymagań produkcji rynkowej, zróżnicowanej kondycji ekonomicznej gospodarstw i wymogów ochrony środowiska oraz pozostający pod wpływem procesów integracyjnych z UE i Wspólnej Polityki Rolnej;
- IV. Lata 2000-2015 rozszerzenie badań o aspekty jakości plonów, bezpieczeństwo żywnościowe, optymalizację technik i technologii produkcji rolniczej;

- V. Lata 2016-... kształtowanie jakości surowców roślinnych, wdrażanie technologii niskoemisyjnych i systemów wspierania decyzji.

Współcześnie IUNG-PIB podejmuje nowe wyzwania. Główne przesłanki nowych wyzwań dla nauki, doradztwa i praktyki rolniczej to:

- regionalne zróżnicowanie uwarunkowań przyrodniczych i organizacyjno-ekonomicznych produkcji rolniczej,
- stan aktualny, poziom i struktura produkcji rolniczej,
- zasady WPR i zmiany w rolnictwie,
- koncepcja biogospodarki,
- ograniczanie niekorzystnego wpływu działalności człowieka na środowisko,
- wzrost innowacyjności i konkurencyjności produkcji rolniczej,
- wdrażanie postępu technologicznego,
- poprawa efektywności transferu wyników badań naukowych do praktyki rolniczej,
- regionalizacja polityki wsparcia i działalności doradczej,
- rozwój alternatywnych kierunków działalności na obszarach wiejskich.

Wyniki badań naukowych IUNG są podstawą innowacji w rolnictwie na kolejnych etapach jego rozwoju. „Innowacja w rolnictwie to działalność, która wiąże się z wprowadzeniem zmian technologicznych i organizacyjnych oraz upowszechnianiem nowości w celu zwiększenia wydajności, poprawy jakości, zmniejszenia zagrożeń dla środowiska i obniżenia kosztów produkcji oraz osiągnięcia wyższych dochodów z produkcji rolniczej”.

Rodzaje innowacji proponowanych przez IUNG-PIB są następujące: nowe techniki i systemy agrotechniki (uprawy); nowe, przyjazne dla środowiska i efektywne ekonomicznie technologie; systemy organizacji produkcji roślinnej oraz różne systemy gospodarowania; nowe odmiany chmielu i tytoniu; elektroniczne systemy doradztwa (nawozowego i technologicznego); stosowanie nowych nawozów i substancji użyźniających; produkcja szczepionek bakteryjnych; wykorzystanie substancji specyficznych roślin w rolnictwie i przemyśle.

Integralną częścią IUNG-PIB są Rolnicze Zakłady Doświadczalne. Funkcje RZD IUNG-PIB jako regionalnych centrów innowacji i postępu w rolnictwie są następujące: **prowadzenie prac z zakresu doświadczalnictwa polowego i adaptacyjno-wdrożeniowych** sprawdzających nowe technologie produkcji i inne innowacje w praktyce; **prowadzenie działalności**

gospodarczej w określonych, zróżnicowanych warunkach organizacyjno-ekonomicznych i siedliskowych, zgodnie z postępowaniem nauk rolniczych w zakresie technologii i ekonomiki produkcji rolniczej; **spełnianie roli ośrodków kultury rolnej**, propagujących zasady dobrej praktyki rolniczej i upowszechniających osiągnięcia nauki rolniczej w najbliższej okolicy i rejonie swojego działania. RZD współpracują z ODR w regionach.

Główne cele tworzonych i stale wzbogacanych przez pracowników IUNG-PIB zasobów wiedzy to:

- identyfikacja nowych wyzwań stojących przed nauką, doradztwem i praktyką rolniczą.
- obiektywne, wieloaspektowe oceny stanu aktualnego i regionalnego zróżnicowania rolnictwa;
- dostosowanie zaleceń technologicznych do regionalnego zróżnicowania i specyfiki różnych grup gospodarstw;
- wskazywanie sposobów racjonalnego, optymalnego wykorzystania zasobów i poprawy jakości produkcji;
- zmniejszanie zagrożeń dla środowiska przyrodniczego oraz zdrowia ludzi i zwierząt, zwiększanie innowacyjności i konkurencyjności polskiego rolnictwa.

Rozległa działalność IUNG jest nakierowana na potrzeby doradztwa i praktyki rolniczej.

Formy i kierunki transferu wyników badań są następujące:

- **publikacje;**
- **ekspertyzy** (opinie);
- **działalność wydawnicza** („Polish Journal of Agronomy”, „Monografie i Rozprawy Naukowe IUNG-PIB”, „Studia i Raporty IUNG-PIB”, wydawanie instrukcji wdrożeniowych, ulotek i materiałów informacyjnych);
- **promocja, upowszechnianie i popularyzacja osiągnięć naukowych** (organizacja konferencji międzynarodowych i krajowych, warsztatów naukowo-szkoleniowych, seminariów);
- **udostępnianie publikacji naukowych**, materiałów informacyjnych i wyników badań naukowych na stronie internetowej Instytutu (www.iung.pulawy.pl) i serwisach informacyjnych Instytutu;

- **działalność ekspercko-szkoleniowa** (prowadzenie studiów doktoranckich, Studia Podyplomowe „Integrowana Produkcja Roślinna”, Studia Podyplomowe „Gleboznawstwo, gleboznawcza klasyfikacja gruntów i kartografia gleb”, szkolenia prowadzone przez pracowników Instytutu na zaproszenie ODR i innych ośrodków; udzielanie porad indywidualnych w czasie różnych spotkań branżowych, a także podczas pobytu rolników w IUNG-PIB Puławy i telefonicznie), Krajowy Ośrodek Praktycznego Szkolenia (KOPS) w Grabowie;

Wyniki badań IUNG-PIB i ważniejsze prace dla gospodarki były wyróżnione nagrodami Ministra Rolnictwa. W okresie ostatnich kilkunastu lat nagrody przyznano za:

- 2006. Opracowanie naukowych podstaw rolnictwa ekologicznego oraz jego promocja i upowszechnianie.
- 2007. Wydzielenie obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) z wykorzystaniem narzędzi zintegrowanego systemu informacji o rolniczej przestrzeni produkcyjnej; 53% powierzchni UR.
- 2008. Opracowanie i wdrożenie systemu zrównoważonego doradztwa nawozowego w Polsce.
- 2009. Produkcja sadzonek wolnych od wirusów i wiroida utajonego oraz restrukturyzacja odmianowa chmielu na plantacjach produkcyjnych (338 067 sadzonek przekazano rolnikom).
- 2010. Ocena oddziaływania gospodarki nawozowej na jakość gleb i wód w Polsce.
- 2011. System monitoringu suszy rolniczej w Polsce.
- 2012. Poziom emisji gazów cieplarnianych dla upraw pszenicy, pszenżyta, kukurydzy i żyta przeznaczonych do produkcji bioetanolu oraz upraw rzepaku przeznaczonego do produkcji biodiesla – ekspertyza.
- 2013. Wyhodowanie i wdrożenie do produkcji odmian mieszańcowych tytoniu Virginia odpornych na czarną zgniliznę korzeni. Opracowanie nowej tabeli klas gruntów.
- 2014. Ocena i promocja różnych systemów produkcji rolniczej.
- 2015. Prace z zakresu „Racjonalna gospodarka nawozami”.
- 2016. Opracowanie i wdrożenie konserwujących systemów uprawy roli oraz przyjaznych dla środowiska i technologii produkcji roślinnej w warunkach glebowo-klimatycznych Polski.

- 🌱 2017. Wyhodowanie i wdrożenie do uprawy wysokogoryczkowej odmiany chmielu Magnat.
- 🌱 2018. Wdrożenie praktyk rolniczych sprzyjających ochronie bioróżnorodności na użytkach rolnych.

Ponadto pracownicy IUNG-PIB otrzymywali nagrody: państwowe; PAN (indywidualne i zespołowe); Komitetu Nauki i Techniki; innych Ministrów.

Ogólnie można stwierdzić, że IUNG-PIB jako spadkobierca tradycji Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych to:

Innowacyjność technik i technologii oraz organizacji produkcji

Użyteczność wyników badań

Naukowe wsparcie decyzji

Gospodarka zasobami naturalnymi

Partnerzy: doradztwo i praktyka rolnicza

Inspiratorzy: MRiRW, doradztwo, praktyka rolnicza, samorządy, środowiska naukowe

Badania: środowiskowe i technologiczne

Wspieranie innowacyjności i konkurencyjności rolnictwa w regionach.

Wszystkie instytuty funkcjonujące w Puławach lub wywodzące się z PINGW odegrały i odgrywają znaczącą rolę we wspieraniu rolnictwa w szerokim tego terminu rozumieniu w okresie 1918-2018. Placówki te systematycznie współpracują ze sobą, chociaż czasem także rywalizują. Część instytutów już ma status PIB, inne o taki status ubiegają się. Wszystkie instytuty aktywnie uczestniczą we współpracy międzynarodowej i krajowej w zakresie nauk rolniczych (przyrodniczych). W swoich specjalnościach legitymują się szeregiem osiągnięć, stale pomnażanych. Podejmują nowe wyzwania i problemy, dążą do podejmowania badań kompleksowych, interdyscyplinarnych. Stale współpracują ze sobą i z uczelniami. Muszą przewycięzać szereg barier i trudności.

Przedstawione na przykładzie PINGW i IUNG-PIB działania są dowodem znaczącej roli Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych we wspieraniu polskiego rolnictwa w okresie 1918-2018. Wsparcie udzielane przez Puławski Ośrodek Nauk Rolniczych polskiemu rolnictwu w latach 1918-2018 to efekt pracy i zaangażowania oraz współdziałania kilku pokoleń pracowników zarówno naukowych jak i reprezentujących pozostałe grupy zatrudnionych. Wszyscy Pracownicy Puławskiego Ośrodka Nauk Rolniczych wnieśli znaczący wkład do

rozwoju gospodarki w Polsce. Zasłużyli na wyrazy uznania, pamięć i szacunek. Służyli bowiem społeczeństwu i rolnictwu, wpisując się w historię Niepodległej Rzeczypospolitej.